

Hvidvask i Danmark

Den nationale risikovurdering 2015

Sammenfatning

Formålet med den nationale risikovurdering af hvidvaskområdet er at vurdere risikoen for hvidvask af udbytte fra kriminalitet og identificere de risikoområder - dvs. sektorer, systemer og produkter/services - som i særlig grad bliver benyttet og er sårbare over for udnyttelse til hvidvask i Danmark.

Det anslås, at det samlede årlige hvidvaskpotentiale i Danmark er ca. 20,6 mia. DKK. Det er f.eks. udbytte fra narkotikakriminalitet, menneskesmugling, biltyverier, røverier, våbenhandel, smugling af tobak og alkohol, samt skatte- og afgiftskriminalitet og anden økonomisk kriminalitet.¹

De næste to år forventes omfanget af hvidvask ikke at blive mindre. Denne vurdering skal ses i lyset af en række nye muligheder for at generere ulovlig profit ved brug af internettet, en stigning i antallet af sager om økonomisk kriminalitet og et kriminalitetsbillede i forhold til anden profitgenerende kriminalitet, der forekommer at være stabilt.

De områder, der udgør den største risiko i forhold til at blive udnyttet til hvidvask, vurderes at være vekselkontorer, legale virksomhedskonstruktioner og pengeoverførselsvirksomheder.

- **Vekselkontorer** bliver i vidt omfang brugt af personer fra mange forskellige kriminelle miljøer til at omveksle udbytte fra kriminalitet til udenlandske sedler med højere pålydende værdi for herved at sløre midlernes ophav og gøre dem lettere at transportere over grænsen og væk fra myndighedernes søgelys. Sammenholdt med at en række mindre vekselkontorer sjældent underretter og er udfordret i forhold til at leve op til deres hvidvaskforpligtelser, vurderes dette område som et høj-risiko-område.
- **Legale virksomhedskonstruktioner** (anpartsselskaber, enkeltmandsvirksomheder mv.) står beløbsmæssigt for 2/3 af den samlede sum af mistænkelige transaktioner i hvidvaskunderretninger. De vide muligheder for at oprette og registrere selskaber og den begrænsede kontrol med dokumentationen i den forbindelse udnyttes af kriminelle aktører til at stifte virksomheder, der kan bruges til at sammenblende legitime og illegale indtægter, kanalisere ulovlige midler til udlandet eller få det kriminelle udbytte hævet kontant.
- **Pengeoverførselsvirksomheder** bruges af kriminelle aktører i Danmark til at kanalisere udbytte fra kriminalitet til udlandet eller til at betale for ulovlige varer. Brug af pengeoverførselsvirksomheder i hvidvaskprocessen er konstateret i relation til menneskesmuglernetværk, narkohandel samt skatteforbrydelser og bedragerisager. Navnlig stand-alone pengeoverførere – dvs. dem der ikke er en del af større pengeoverfører kæder - er udfordret i forhold til at leve op til deres hvidvaskforpligtelser.

¹ Project 'ECOLEF': The Economic and Legal Effectiveness of Anti-Money Laundering and Combating Terrorist Financing Policy, 2013, s. 39

I tillæg til ovennævnte risikoområder vurderes yderligere to kanaler fortsat at blive benyttet i et betydeligt omfang til hvidvask:

- **Pengeinstitutter** er et attraktivt sted at placere kriminelt udbytte, da sektoren har mange kunder og håndterer enorme mængder transaktioner dagligt, hvorfor der er mulighed for at skjule mistænkelige transaktioner i mængden. På trods af generelt gode modforanstaltninger i sektoren er der fortsat mange institutter, som afgiver få eller ingen underretninger.
- **Pengesmugling** – dvs. fysisk transport af penge over grænsen – vurderes i stigende grad at blive benyttet til at kanalisere kriminelt udbytte til udlandet i takt med, at den finansielle sektor i Danmark løbende bliver bedre til at efterleve deres registrerings- og underretningsforpligtelser efter hvidvaskloven.

Vurderingen af hvert enkelt risikoområde er foretaget ud fra seks faste kriterier, der relaterer sig til faktorerne trussel, sårbarhed og konsekvens. Nedenfor fremgår en skematisk oversigt over risikovurderingerne af de enkelte områder. Se appendiks A for uddybende af risikomodellen.

Figur 1. Vurdering af risikoområder i forhold til hvidvask af udbytte fra kriminalitet

	Trussel		Sårbarhed		Konsekvens		Samlet vurdering
	Omfang	Udvikling	Anvendelighed	Modforanstaltninger	Økonomisk tab	Konsekvens for samfundet	
Vekselkontorer	Red	Red	Red	Red	Red	Yellow	Red
Legale virksomhedskonstruktioner	Red	Red	Yellow	Red	Red	Red	Red
Pengeoverførselsvirksomheder	Red	Red	Red	Yellow	Red	Yellow	Red
Valutasmugling	Red	Red	Red	Yellow	Red	Yellow	Red
Pengeinstitutter	Red	Yellow	Yellow	Green	Red	Yellow	Yellow
Spilvirksomhed	Yellow	Yellow	Red	Red	Green	Yellow	Yellow
Fast ejendom	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
Høj-værdi-varer	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
Service providers	Blue	Blue	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow
Elektroniske betalingservices	Green	Red	Yellow	Red	Green	Yellow	Yellow
Advokater og revisorer	Green	Blue	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Yellow
Livsforsikring og pensionskasser	Green	Yellow	Green	Green	Green	Green	Green

Risikovurdering	
Høj	Red
Middel	Yellow
Lav	Green
Ukendt	Blue

Indhold

Sammenfatning.....	1
Indledning.....	4
Hvad er hvidvask	6
Omverdensforhold.....	8
Tendenser i den profitmotiverede kriminalitet	10
Fremtrædende risikoområder.....	13
Mindre fremtrædende risikoområder	25
Modforanstaltninger	31
Appendiks A. Risikovurderingsmodel	33

Indledning

Den nationale risikovurdering af hvidvaskområdet 2015 er den første af sin art. Den kombinerer information og efterretningsprodukter fra Hvidvasksekretariatet samt dansk politi og anklagemyndighed i øvrigt med bidrag fra Finanstilsynet, SKAT, Erhvervsstyrelsen, Advokatsamfundet og Spillemyndigheden for at skabe et samlet billede af risikoen for hvidvask i Danmark.

Formål

Formålet med den nationale risikovurdering af hvidvaskområdet 2015 har været at vurdere risikoen for hvidvask af udbytte fra kriminalitet og identificere de risikoområder - dvs. sektorer, systemer og produkter/services - som i særlig grad bliver benyttet og er sårbare over for udnyttelse til hvidvask i Danmark.

Risikovurderingen danner grundlag for Hvidvasksekretariatets strategiske prioriteringer af indsatsområder og ressourceanvendelse. Samtidig skal rapporten bidrage til større offentlig indsigt i hvidvaskområdet for herved at give det politiske niveau, myndigheder og den private sektor et styrket grundlag for at tilrettelægge indsatsen mod hvidvask og udvikle forebyggende strategier, der kan dæmme op for og reducere omfanget i Danmark.

Baggrund

Hvidvask af udbytte fra kriminalitet er et alvorligt problem, der underminerer integriteten i vores finansielle system og understøtter kriminell aktivitet, som kan påvirke sikkerheden og trygheden i samfundet. Processen med at hvidvaske udbytte fra alvorlig og organiseret kriminalitet involverer forskellige og ofte komplekse metoder, der kombinerer elementer fra den legale og illegale økonomi. Sammenblandingen af illegale og legale transaktioner sker blandt andet gennem banker, vekselkontorer, spiludbydere, online betalingsplatforme, internationale pengeoverførselsvirksomheder og forskellige virksomhedskonstruktioner. For at skabe strategisk overblik over, *hvor* og *hvordan* hvidvask gennemføres i Danmark, er denne rapport udarbejdet.

Metode

Den nationale risikovurdering af hvidvaskområdet er baseret på følgende materiale:

- Information fra underretninger, efterretninger og efterforskninger
- Interview med SKAT, Finanstilsynet, Erhvervsstyrelsen, Advokatsamfundet og Spillemyndigheden
- Eksisterende rapporter fra dansk politi, Europol, FATF², Finanstilsynet og andre FIUs³
- Offentlig tilgængelig information

² Financial Action Task Force (FATF) er et mellemstatsligt samarbejde under OECD, der beskæftiger sig med udvikling af anbefalinger til bekæmpelse af hvidvask og terrorfinansiering.

³ Financial Intelligence Units (FIU) er de nationale enheder, som er ansvarlig for at modtage, analysere og overføre oplysninger om mistænkelige transaktioner til relevante myndigheder. Hvidvasksekretariatet er Danmarks Financial Intelligence Unit (FIU).

Rapporten er struktureret efter risikoområder. For hvert område er der foretaget en risikovurdering ud fra seks faste kriterier. Analysemodellen fremgår af appendiks A. Nærværende rapport er en konsolidering af en række underliggende, klassificerede risikovurderinger af hvert enkelt område. Det billede som tegnes er alene et udtryk for den information, som er tilgængelig for SØIK.

I rapporten fremhæves en række metoder og teknikker, som er blevet anvendt i Danmark til at skjule illegale midlers oprindelse. Det vil fremgå eksplicit, hvis de nævnte metoder *ikke* er set anvendt i Danmark, men er international kendte, og der derfor er grund til at være opmærksomme på dem.

Definitioner

- **Risikoområder:** Sektorer, systemer eller produkter/services i Danmark, der kan udnyttes i processen med at tilsløre ulovlige midlers oprindelse.
- **Hvidvaskmetoder:** De særlige procedurer, der anvendes til at gennemføre hvidvaskaktiviteter inden for eller på tværs af risikoområder.

Hvad er hvidvask

Hvidvask defineres i hvidvaskloven som:

1. uberettiget at modtage eller skaffe sig eller andre del i økonomisk udbytte, der er opnået ved en strafbar lovovertrædelse,
2. uberettiget at skjule, opbevare, transportere, hjælpe til afhændelse eller på anden måde efterfølgende virke til at sikre det økonomiske udbytte fra en strafbar lovovertrædelse eller
3. forsøg på eller medvirken til sådanne dispositioner.

Hvidvaskloven omfatter også dispositioner foretaget af den, der har begået den strafbare lovovertrædelse, som udbyttet hidrører fra.

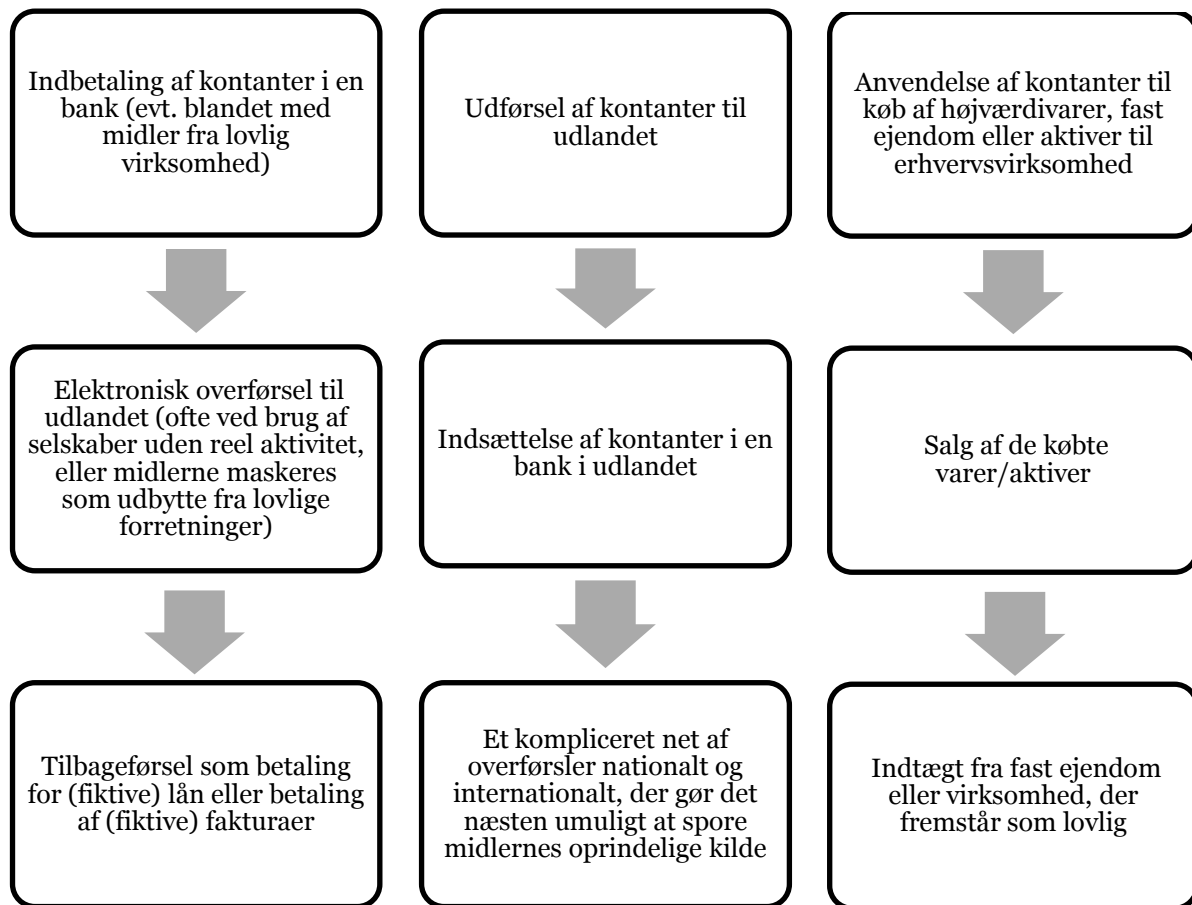
Visse virksomhedstyper (f.eks. finansielle virksomheder) og udøvere af erhverv (f.eks. revisorer, advokater, ejendomsmæglere mv.) er ved hvidvaskloven pålagt en række undersøgelses- og underretningspligter, der udgør et led i den private sektors forebyggende foranstaltninger mod hvidvask. Manglende efterlevelse af disse pligter kan straffes med bøde eller fængsel.

Strafferetligt er hvidvask dækket af straffelovens § 290 om hæleri, der ligeledes vedrører alle former for udbytte fra strafbare forhold (f.eks. tyveri, menneskesmugling, narkotikakriminalitet, bedrageri, mv.). Ifølge straffeloven kan såvel fysiske som juridiske personer (selskaber, foreninger mv.) blive idømt straf for hæleri/hvidvask.

Hvidvasktransaktioner kan antage forskellige former og har til formål at ændre identiteten af kriminelt udbytte, således at det på et tidspunkt kan komme til at fremstå som lovlige midler eller aktiver. Hvidvask kan foregå i flere faser:

1. Anbringelse: Den fysiske anbringelse af udbyttet - placering i det finansielle system
2. Sløring: Adskillelse af udbyttet fra dets kilde gennem (finansielle) transaktioner for at skjule revisionssporet og opnå anonymitet.
3. Integrering: Tilbageførsel af midler til formuesfære i en form, hvor udbyttet er konverteret til midler, der fremstår som lovlige

I praksis kan disse faser eksempelvis foregå på følgende måder:

Omverdensforhold

Flere faktorer i samfundsudviklingen er medvirkende til at bestemme omfanget og typen af kriminalitet og hvidvask. Det er derfor hensigtsmæssigt at vurdere samfundsudviklingen i forhold til at give en prognose på den fremadrettede udvikling på området.

Politiske faktorer

Som medlem af EU er Danmark en integreret del af et globalt samfund. Internationalt samarbejde giver forenkede forudsætninger for at drive virksomhed i flere lande, søge arbejde i udlandet og flytte penge over landegrænser. Aspekter, der på trods af positive effekter, også kan vanskeliggøre kontrol og efterforskning af ulovlige aktiviteter. Danmarks deltagelse i internationalt politi- og retssamarbejde (fx Europol, Eurojust og Egmont Group) er derfor fortsat relevant for såvel efterforskning af konkrete sager som for overordnet analytisk arbejde.

De senere år har der politisk været fokus på bekæmpelse af økonomisk kriminalitet og hvidvask. Den 3. juni 2013 vedtog et bredt flertal i Folketinget at styrke indsatsen over for økonomisk kriminalitet – deriblandt især den systematiske og organiserede økonomiske kriminalitet. Der skete samtidig en udvidelse af kontantforbuddet i hvidvaskloven til at omfatte alle erhvervsdrivende, nedsættelse af beløbsgrænse for kontante betalinger fra 100.000 til 50.000 DKK, og der blev indført en ny bestemmelse i retsplejeloven, der giver mulighed for kortvarig spærring af et kontoindestående, hvis der er grund til at antage, at beløbet har tilknytning til hvidvask eller finansiering af terrorisme. Politiet fik endvidere mulighed for med blot én retskendelse at følge en transaktion gennem flere banker mv. (kendelse på transaktion).

Økonomiske faktorer

Danmark blev i 2008 i lighed med USA og resten af Europa ramt af den globale krise på finansmarkederne, der spredte sig til landenes realøkonomier og skabte en længerevarende økonomisk krise. Problemerne på finansmarkederne skabte problemer for tilgangen af kapital til investeringer og ordinær økonomisk virksomhed, fordi de private finansielle institutioner blev betydeligt mere forsigtige i forhold til at låne penge ud. Konsekvenserne blev en umiddelbar økonomisk nedtur med blandt andet højere arbejdsledighed til følge i flere lande fra 2009.

Et af resultaterne af den økonomiske krise har været, at både virksomheder og borgere har haft færre penge til rådighed. En presset økonomisk situation kan have gjort forskellige former for økonomisk kriminalitet (herunder svindel med sociale ydelser, skatteunddragelse og sort arbejde) mere fristende for privatpersoner, ligesom virksomheder kan være blevet mere modtagelige for samarbejdstilbud fra

kriminelle aktører. I begyndelsen af 2015 viser økonomien bedre tegn, og forventningen er mere normale vækstrater på ca. 1,5 pct. samt stigning i beskæftigelsen.⁴

Sociale faktorer

Danmarks Statistik forventer en stigning i antallet af indvandrere til Danmark de kommende år. Stigningen forventes at komme fra immigration fra fortrinsvis fattigere lande, men der forventes også indvandrere fra andre EU-lande og Østeuropa. Den materielle rigdom og fordelagtige velfærdsordninger i Danmark kan virke attraktive for udlændinge, som bevidst søger ud for at begå økonomisk motiveret kriminalitet. Illegale indvandrere er endvidere i risiko for at blive ofre for kriminalitet som f.eks. menneskehandel, afpresning, ulovlig tvang og social dumping.

Teknologiske faktorer

Den samfundsmæssige udvikling er i dag præget af en aktiv brug af kommunikationsteknologi. I 2001 var der 2,2 mia. internetbrugere i verden. Ifølge Danmarks Statistik er andelen af 16-74-årige med adgang til internettet steget til 92 pct. i 2011, og 78 pct. af dem anvender internettet dagligt hvilket bevirker, at stadig mere information bliver delt og videreformidlet.

Udviklingen og brugen af de teknologiske ressourcer bidrager til at skabe grundlag for nye former for økonomisk kriminalitet og udvikling af eksisterende kriminalitet. Kriminalitetstyper, der tidligere krævede fysisk kontakt mellem kriminelle og forurettede, kan i dag finde sted over internettet. Ved hjælp af internettet kan kriminelle aktører hurtigt skabe kontakter og netværk, hvormed forskellige kompetencer og muligheder kan udnyttes. Personer, der ønsker at begå økonomisk kriminalitet, har fået et større udbud af tjenester, som f.eks. køb og salg af stjålen information (kreditkortdata, koder mv.).

De nye teknologiske fremskridt giver også politiet flere muligheder i efterforskning af både traditionelle og nye kriminalitetsformer. Dette fordrer imidlertid, at politiet følger den faglige og teknologiske udvikling og gør brug af de muligheder, som denne åbner op for, hvilket blandt andet er baggrunden for oprettelsen af det Nationale Cyber Crime Center (NC3) i starten af 2014. Udviklingen kræver også en større grad af internationalt samarbejde, fordi de teknologiske hjælpemidler skaber en globalisering af kriminaliteten, som ikke er bundet af nationale jurisdiktioner.

⁴ Dansk Industri: Økonomisk Prognose, februar 2015, s. 1-2

Tendenser i den profitmotiverede kriminalitet

Som led i en større europæisk undersøgelse af hvidvaskområdet – det såkaldte projekt ECOLEF – har et forskerhold på baggrund af kriminalitetsstatistik og expert-surveys estimeret, at det årlige hvidvaskpotentiale i Danmark er i størrelsesordenen 20,6 mia DKK.⁵ Det er vigtigt at understrege, at der er tale om et skøn med betydelige usikkerheder, da hvidvaskaktiviteter – modsat forbrydelserne der går forud - umiddelbart er uden ofre og foregår i det skjulte, hvorfor potentialet i sagens natur ikke kendes nøjagtigt.

I forhold til de forbrydelser, der går forud for hvidvaskprocessen, så er antallet af anmeldelser om grov skatte- og momssvig steget siden 2009. Der ses en tiltagende tendens til at flere fiskale svigkoncepter overlapper hinanden. Det gælder eksempelvis overlap mellem momskarruseller og kædesvig. Aktørerne i større skatte- og momssvigsager er ofte velorganiserede, og en del af rocker- og bandemiljøet finansierer deres aktiviteter ved blandt andet at deltage i kædesvig i service- og byggebranchen. Det vurderes, at skatte- og momssvig genererer det beløbsmæssige største udbytte for kriminelle aktører i Danmark. Alene fra kædesvig vurderer SKAT, at staten har et årligt tab på 2,5-3 mia. DKK.

De sager om økonomisk kriminalitet, som politiet antalsmæssigt har flest af vedrører bedrageri og dokumentfalsk. I 2014 blev der registreret det højeste antal sager om bedrageri siden 1995. En væsentlig del af bedragerisagerne involverer brugen af internettet, f.eks. brug af stjålne kreditkortoplysninger ved køb på internettet eller salg af varer via internettet, der ikke fremsendes som aftalt. I perioden fra 2008-2013 skete der en kraftig stigning i antallet af politianmeldelser om overtrædelser af selskabs- og bogføringsloven. I 2014 er tallet faldet en smule igen. Kriminalitet i forbindelse med virksomhedsdrift opdages ofte i forbindelse med konkursbehandling, hvorfor den kraftige stigning kan hænge sammen med det stigende antal virksomhedskonkurser i kølvandet på den finansielle krise. Insiderhandel og kursmanipulation er antalsmæssigt små kriminalitetskategorier, der dog kan involvere store beløb. Siden 2011 er antallet af anmeldelser om børskriminalitet aftaget, således at anmeldelsesniveauet nu ligger på nogenlunde samme niveau som før finanskrisen, hvor anmeldelsesniveauet lå på ca. 10 sager årligt.

Forbruget af illegale stoffer i den danske befolkning er stagnerende til svagt faldende - dog på et relativt højt niveau sammenlignet med resten af Europa. Det relativt høje forbrug samt høje salgspriser betyder dog fortsat, at narkotikamarkedet vil udgøre en ikke ubetydelig indtægtskilde for organiserede kriminelle aktører. Det samme vil markedet for ulovlige kopiprodukter – såkaldt IPR-kriminalitet – samt i mindre omfang udbytte fra menneskehandel, prostitution og organiseret berigelseskriminalitet.

⁵ Project 'ECOLEF': The Economic and Legal Effectiveness of Anti-Money Laundering and Combating Terrorist Financing Policy, 2013, s. 39

Hvem er aktørerne

De personer, der optræder i hvidvaskunderretninger, synes ofte at komme fra netværk, der kan have relativt meget opmærksomhed rettet mod sig fra både politi og andre kontrolmyndigheder. Den øgede opmærksomhed kan være en del af forklaringen på de relativt flere hvidvaskssager fra disse miljøer. Personer med relation til rocker- og bandemiljøet optræder ligeledes i sager om hvidvask, ligesom udenlandske aktører, der administrerer selskaber og konti fra udlandet, er observeret i danske hvidvaskssager.

Som led i hvidvaskprocessen kommer kriminelle aktører næsten uundgåeligt i kontakt med professionelle aktører. Disse kan være revisorer, bankpersonale, pengeoverførere, personale på vekselkontorer, bilforhandlere, ejendomsmæglere mv. De kriminelle aktører søger typisk professionel hjælp i form af rådgivning eller hjælp til håndtering af illegale midler fra nogen i deres sociale netværk, ligesom de sædvanligvis hvidvasker udbyttet fra kriminalitet i en kontekst, som de kender og er fortrolige med. Det betyder, at de mest avancerede hvidvaskmetoder, der involverer forskellige transaktioner i det finansielle system, typisk ses anvendt i forbindelse med økonomisk kriminalitet, mens mere enkle metoder, f.eks. hvidvask gennem spilsektoren, oftere anvendes i forbindelse med narkotikakriminalitet.

Nye trends

- **Brug af internetbetjent fjernadgang til at administrere selskaber og konti fra udlandet**

Flere sager har vist, at kriminelle aktører via internetadgang foretager omfattende netbanktransaktioner og administrerer selskaber i Danmark fra udlandet.

- **Brug af tilrejsende personer til stråmandsvirksomhed**

Flere underretninger har vist, at herboende kriminelle benytter tilrejsende personer som stråmænd til at oprette konti og registrere firmaer, der blandt andet kan indgå i kædesvig. De tilrejsende stråmænd kommer typisk fra bagmændenes oprindelsesland eller fra Østeuropa.

- **Brug af virtuel valuta til hvidvask**

Hvidvasksekretariatet har i en række sager konstateret, at udbytte fra kriminalitet er blevet omvekslet til virtuel valuta, som kan være vanskeligt at spore for myndighederne.

Fremadrettet vurdering

Det vurderes, at omfanget af hvidvask blandt kriminelle aktører i Danmark ikke bliver mindre de kommende to år. Denne vurdering skal ses i lyset af:

- En række nye digitale kriminalitetsmuligheder. Disse omfatter blandt andet udvidede muligheder for stråmandsvirksomhed, f.eks. gennem overdragelse af netbankadgang til tredjemand, adgang til at gennemføre transaktioner hvor som helst i verden, nemmere kontakt

til mange potentielle ofre på kort tid f.eks. via phishing mails og gode muligheder for skabe kontakt mellem sælger og køber af ulovlige varer gennem fora på nettet.

- Et stigende antal anmeldelser om økonomisk kriminalitet, der muligvis afspejler en øget interesse fra dele af det kriminelle miljø, som ikke traditionelt har beskæftiget sig med denne form for kriminalitet. Den øgede interesse kan skyldes, at økonomisk kriminalitet er et profitgenerende område, hvor der ikke er 'konkurrence' om en begrænset efterspørgsel (som der f.eks. er på narkotikamarkedet).
- Et kriminalitetsbillede i forhold til anden profitmotiveret kriminalitet, navnlig handel med ulovlige stoffer og kopivarer, der forekommer at være stabilt.

Fremtrædende risikoområder

Vekselkontorer

Et vekselkontor er en virksomhed, der erhvervmæssigt veksler valuta enten udelukkende eller som en del af en anden erhvervsvirksomhed. Der eksisterer cirka 65 vekselkontorvirksomheder i Danmark, hvoraf hovedparten er placeret i Storkøbenhavn.

Metoder

- **Veksling af sedler med lavt pålydende for sedler med højt pålydende**

Mindre sedler omveksles til sedler med højere pålydende i anden valuta for at sløre det kriminelle udbyttes ophav og for at få udbyttet til fysisk at fylde mindre og derved gøre det lettere at transportere over grænsen og væk fra myndighedernes søgelys.

- **Brug af vekselkontorer til at hæve kontanter**

Hvidvasksekretariatet har i de seneste år set flere eksempler på, at penge overføres elektronisk fra et selskab, der f.eks. indgår i kædesvig, til et vekselkontor, hvorefter udbyttet udbetales, således der kan ske aflønning af sort arbejdskraft eller udbyttet kan transporteres ud af landet.

Risikovurdering

I 2014 modtog Hvidvasksekretariatet 529 underretninger fra vekselkontorer i Danmark. Det er Hvidvasksekretariatets vurdering, at antallet af underretninger fra vekselkontorer ikke tegner et retvisende billede af den anslåede hvidvaskaktivitet i branchen. De fleste underretninger, som Hvidvasksekretariatet modtager, kommer fra de større etablerede vekselkontorkæder, mens mindre vekselkontoer mangler i underretningsdatagrundlaget. Derudover er det konstateret, at nogle vekselkontorer har undladt at tilmelde sig Erhvervsstyrelsens HVL-register, hvorved de for en periode har kunnet operere uden tilsyn. Der er i 2013 modtaget underretninger om mistænkelige transaktioner foretaget hos vekselkontorer for et trecifret millionbeløb. Vekselkontorer benyttes af flere forskellige kriminelle miljøer og misbruges i forhold til hvidvask af udbytte fra narkotikahandel, røverier og anden berigelseskriminalitet samt traditionel økonomisk kriminalitet.

På trods af identiske regler vedrørende kundeidentifikation synes vekselkontorer at være mere foretrukket af kriminelle aktører end andre finansielle institutioner. I 2012 blev beløbsgrænsen for, hvornår lejlighedskunder skulle fremvise identifikation nedsat fra 100.000 kr. til 1.000 euro, hvilket styrker muligheden for en forebyggende indsats mod hvidvask.

Legale virksomhedskonstruktioner

Legale virksomhedskonstruktioner kan opdeles i to grupper: virksomheder med begrænset hæftelse, hvor ejere kun hæfter for virksomhedens gæld med den selskabskapital, de har indskudt eller aftalt at indskyde (aktieselskaber, anpartsselskaber, foreninger mv.) samt virksomheder med ubegrænset hæftelse, hvor ejere hæfter personligt med hele deres formue (enkeltmandsvirksomheder, interessentselskaber mv.).

Metoder

- **Sammenblanding af legitime og illegitime midler**

Virksomheder bruges til at placere kriminelt udbytte ved at sammenblende legitime indtægter med ulovlige midler. For at få de ulovlige midler til at fremstå legitime udstedes falske fakturer, kvitteringer og anden dokumentation.

- **Anonymitet**

Ved brug af stråmænd kan kriminelle aktører drive virksomheder anonymt og herved undgå, at f.eks. omfattende skatte- og momssvig kan knyttes direkte til deres person.

Risikovurdering

Kriminelle aktører bruger legale virksomhedskonstruktioner i alle faser af hvidvaskprocessen – anbringelse, sløring og integrering. Det er derfor ikke overraskende, at der indgår en eller flere virksomheder i lidt over 1/3 af alle hvidvaskunderretninger, ligesom virksomheder beløbsmæssigt står for 2/3 af den samlede sum af mistænkelige transaktioner. I Danmark er det relativt hurtigt, billigt og enkelt at oprette og registrere en (ikke-finansiel) virksomhed i selskabsform, hvilket øger tilgængeligheden for personer, der ønsker at hvidvaske udbytte.

De foranstaltninger, der skal hindre misbrug af legale virksomhedskonstruktioner til kriminelle aktiviteter, virker ikke effektivt. En udbredt anvendelse af stråmænd er egnet til at omgå frakendelse af rettigheden til f.eks. at oprette og lede selskaberne, og en begrænset kontrol af f.eks. dokumentation for værdien af selskabernes aktiver ved oprettelse eller senere kapitalforhøjelser gør det relativt let at etablere selskaber på et urigtigt grundlag. Disse forhold gør legale virksomhedskonstruktioner sårbare over for udnyttelse til hvidvask.

Pengeoverførselsvirksomheder

Pengeoverførselsvirksomheder kan flytte penge hurtigt og sikkert til områder, hvor der ikke nødvendigvis eksisterer en formel banksektor. I Danmark opererer en række internationale udbydere af pengeoverførselsvirksomhed. Disse virksomheder opererer oftest ved hjælp af mindre agenter, som f.eks. kiosker, rejsebureauer mv.

Pengeoverførselsvirksomheder kan spille en vigtig rolle i hvidvaskprocessen, bl.a. via en hurtig elektronisk overførselsproces, en verdensomspændende rækkevidde og en mindre stringent proces for identificering af kunder i forhold til pengeinstitutter.

Metoder

- **Opdeling større beløb i mindre pengeoverførsler**

Kriminelle aktører foretager overførsler af flere beløb over et par dage for at skjule det samlede beløb. Det kan ske hos den samme eller via flere forskellige pengeoverførselsvirksomheder.

- **Benytte stråmænd for at sløre identiteten på bagmænd**

Kriminelle aktører benytter en eller flere stråmænd – ofte unge personer – for at sløre identiteten af enten ophavsmand eller modtager af pengeoverførslerne. Stråmændene kan enten tillade de kriminelle aktører at benytte bankkonti eller de foretager selv på vegne af de kriminelle aktører transaktionen hos pengeoverførselsvirksomhederne.

- **Overtagelse eller ejerskab over pengeoverførselsvirksomhed**

En metode, der umiddelbart mest er kendt fra udlandet er, at kriminelle aktører overtager eller opretter egne pengeoverførselsvirksomheder, hvilket giver en direkte adgang til hvidvask af det illegale udbytte. Det kræver større ressourcer fra politiet og andre tilsynsmyndigheder at opdage virksomhedens illegale karakter, bl.a. fordi det er lettere at føre tilsyn med større kæder og agenter end stand-alone virksomheder.

Risikovurdering

Pengeoverførselsvirksomheder benyttes af flere forskellige kriminelle miljøer. Således kan der konstateres tilknytning til kædesvig, menneskesmuglernetværk, narkohandel samt skatteforbrydelser og bedragerisager. Antallet af hvidvaskunderretninger fra pengeoverførselsvirksomheder er relativt højt og stigende. I 2014 kom der 1.288 underretninger mod 700-800 i 2008-2009. Finanstilsynet opgraderede i 2012 pengeoverførselsvirksomheder til den højeste sektorrisikogruppe.

Gennem de senere år er de store pengeoverførselskæder blevet bedre til at foretage underretninger af mistænkelige pengeoverførsler, bl.a. på baggrund af effektive overvågningssystemer. Underretningerne kommer oftest fra virksomhedernes hovedkontorer og ikke fra agenterne, hvorfor underretninger baseret på direkte kundekontakt mangler. For så vidt angår stand-alone pengeoverførere og alternative

pengeoverførere er antallet af underretninger meget lavt. Dette kan skyldes manglende kendskab til hvidvaskloven, og at implementeringen af antihvidvaskprocedurer har været mere træg i sektoren end f.eks. i banksektoren, bl.a. fordi virksomhederne oftest har andre kerneydelser end pengeoverførselsvirksomhed (f.eks. kioskdirift eller valutaveksling).

Hvidvasksekretariatet har informationer, der indikerer, at det etablerede finansielle system misbruges af uregistrerede pengeoverførselsvirksomheder til at foretage pengeoverførsler til udlandet. FATF har konstateret, at det nuværende danske system for tilsyn med pengeoverførselsvirksomheder er for ineffektivt, idet det tager for lang tid for politi og tilsynsmyndigheder at undersøge og retsforfølge uregistrerede aktiviteter og virksomhed.⁶ Finanstilsynet har begrænsede ressourcer til at føre kontrol og overvåge alle pengeoverførselsvirksomheder effektivt, særligt i forhold til de mange små enkeltmands- og agentvirksomheder.

Internationale aktører advarer mod en forhøjet risiko ved de såkaldte alternative pengeoverførere, som er en form for uformel bankvirksomhed, som er kulturelt, historisk eller geografisk betinget. Bedst kendt er det mellemøstlige Hawala-system. Branchen omkring alternative pengeoverførere er ofte præget af kulturelle og personlige relationer og er derfor forbundet med fortrolighed, som har gjort branchen attraktiv for illegale overførsler. I Danmark skal alle pengeoverførselsvirksomheder, herunder alternative pengeoverførere, have tilladelse til at udbyde virksomheden i henhold til lov om betalingstjenester og elektronisk penge, ligesom alle pengeoverførselsvirksomheder er omfattet af hvidvaskloven. Det er vurderingen, at der eksisterer nogle uregistrerede alternative pengeoverførere, hvilket øger risikoen for misbrug.⁷

⁶ FATF-GAFI: "Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers," June 2010, s. 20

⁷ Det er forbundet med betydelige vanskeligheder at fastlægge omfanget af alternative pengeoverførselsvirksomhed, da det er tale om et miljø som kan være svært tilgængeligt for tilsynsmyndigheder og politiet.

Pengesmugling

Det er ikke ulovligt at transportere penge (kontanter, rejsechecks, gældsbreve mv.) ind og ud af Danmark. Men det er en toldlovsovertrædelse ikke at deklarere pengebeløb over € 10.000 eller 75.000 DKK (eller tilsvarende beløb i anden valuta).

Ind- og udførelse af et større kontant kriminelt udbytte kan i udgangspunkt ske på tre måder:

1. Ved at tolddeklarere det kriminelle udbytte, som var det legitime midler og herefter transportere pengene tilsyneladende legalt over grænsen.
2. Ved at undlade at tolddeklarere det kriminelle udbytte ved henholdsvis personlig pengesmugling (f.eks. ved at skjule udbyttet på kroppen eller i bagagen/bilen) eller ved en gros pengesmugling (f.eks. ved at transportere udbyttet i større partier skjult i containere og lastbiler via lande- eller søgrænser).
3. Ved at sende det kriminelle udbytte med post- og kurer tjenester.

Pengesmugling anvendes blandt andet af kriminelle aktører i forbindelse med grænseoverskridende kriminalitet, der involverer køb og salg af ulovlige varer (f.eks. narkotika) og ved hvidvask af midler, der stammer fra skatte- og momssvig. For at minimere vægt og masefylde sker pengesmugling ofte ved brug af udenlandske sedler med høj værdi (f.eks. €200 og €500-sedler).

Metoder

- **Placering af kriminelt udbytte i jurisdiktioner med svagere AML-kontrol**
Kontanter smugles ud af landet og placeres i lande med svagere kontrolforanstaltninger mod hvidvask for herved at gøre sporing og beslaglæggelse af udbyttet vanskeligere for myndighederne.
- **Smugling af penge for at købe aktiver og værdier i udlandet**
Kontanter smugles ud af landet for at finansiere køb af ejendomme, biler, smykker eller andre luksusvarer, der kan opbevares og benyttes i udlandet eller sælges og tilbageføres til Danmark.
- **Smugling af penge for at finansiere køb af ulovlige varer**
Kontanter smugles ud af Danmark for at kunne købe ulovlige varer i udlandet. Det kan f.eks. være narkotika, kopivarer, våben mv.

Risikovurdering

Pengesmugling er attraktivt for kriminelle aktører, da det giver mulighed for at bryde det elektroniske pengespor, skabe distance til gerningsstedet og skjule, placere og investere ulovlige midler i udlandet. Samtidig kræver det i sig selv ikke særlig ekspertise eller planlægning at transportere penge, der stammer fra kriminalitet, over grænsen. Endelig accepteres kontanter alle steder og er lette at transportere, og de fleste kriminelle aktører er vant til og trygge ved at håndtere kontanter.

I takt med, at den finansielle sektor i Danmark løbende bliver bedre til at efterleve deres registrerings- og underretningsforpligtelser, vurderes det, at pengesmugling i tiltagende grad vil blive benyttet til at kanalisere kriminelt udbytte til udlandet.

De fleste toldlovsovertrædelser i Danmark konstateres ved udrejse. Sammenholdt med Hvidvasksekretariatets øvrige informationer om mistænkelige transaktioner gennemført med kontant udenlandsk valuta vurderes det, at det økonomiske tab som følge af pengesmugling er relativt stort i forhold til tabet ved andre hvidvaskmuligheder. Denne vurdering skal navnlig ses i lyset af det forhold, at pengesmugling hovedsagligt vurderes at gå *fra* Danmark *til* andre lande, hvorved de hvidvaskede midler forlader Danmark.

Pengeinstitutter

I oktober 2014 havde Finanstilsynet registreret 84 pengeinstitutter samt 28 filialer af udenlandske kreditinstitutter i Danmark. En meget betydelig andel af ulovlige midler, der bliver hvidvasket, bevæger sig på et tidspunkt igennem et pengeinstitut. Pengeinstitutter er et attraktivt sted at placere kriminelt udbytte, da sektoren har mange kunder og håndterer enorme mængder transaktioner dagligt, hvorfor der er mulighed for at skjule mistænkelige transaktioner i mængden. For kriminelle aktører vejer den effektive service (f.eks. i form af netbankservice) hos pengeinstitutter ofte tungere end risikoen for at blive opdaget.

Metoder

- **Brug af konti til placering af kriminelt udbytte**

Pengeinstitutter kan bruges til at placere store kontant indbetalinger (f.eks. via døgnboks) enten på privatkonti eller erhvervskonti, hvorefter pengene kan sendes rundt i det finansielle system.

- **Brug af konti til sløring af kriminelt udbytte**

Pengeinstitutter kan bruges til at foretage hurtigere overførsler mellem en række konti. Ligesom der kan foretages store kontanthævninger f.eks. ved at hæve det maksimale beløb fra pengeautomater ad flere gange samme dag. En fremgangsmåde, der ofte er set anvendt i forbindelse med kædesvigssager.

- **Brug af konti til at føre kriminelt udbytte til udlandet**

Konti hos pengeinstitutter kan bruges til at overføre penge til lande med svagere AML-kontrol for herved at gøre sporing og beslaglæggelse af udbyttet vanskeligere for myndighederne.

Risikovurdering

Pengeinstitutter er de seneste år blevet brugt til at hvidvaske udbytte fra blandt andet skattekriminalitet, mandatsvig, underslæb og forskellige former for bedrageri. De tjenesteydelser og produkter fra pengeinstitutter, der misbruges, er typisk almindelige indlånskonti (både erhvervskonti og privatkonti inklusive ungdomskonti og børns konti), indenlandske og udenlandske netbankoverførsler, checks, kreditkort, døgnbokse og lån.

Pengeinstitutter vurderes fortsat at være en af de mest anvendte hvidvaskkanaler i Danmark. Det skyldes bl.a., at flere af pengeinstitutternes tjenesteydelser og produkter er relativt nemme og billige at bruge. Grundet pengeinstitutters korrespondentbankforbindelser har kunder derudover adgang til finansielle markeder verden over, hvilket yderligere bidrager til pengeinstitutters attraktivitet som hvidvaskkanal.

Antallet af underretninger fra pengeinstitutter er steget markant de senere år. Der er dog stadig en del mindre pengeinstitutter, der fortsat ikke har sendt hvidvaskunderretninger til SØIK. I perioden 2012 til

april 2014 var det 30 % af alle danske pengeinstitutter, som ikke afgav underretninger, mens 28 % alene afgav mellem 1 og 5 underretninger.

Spilsektoren

I 2014 var bruttospilindtægten i den danske spilsektor på cirka 7,7 mia. DKK⁸. Specielt landbaserede væddemål og kasinoer er en traditionel metode til at hvidvaske udbytte fra kriminalitet. Pengevaskere udnytter, at en del af spilsektoren er kontantbaseret, at omsætningen er stor, og at der er mange transaktioner, som gør det muligt at kamouflere illegale transaktioner blandt legal spilaktivitet. De hvidvasksager, som har relation til spilsektoren, involverer typisk udbytte fra narkotikakriminalitet, sort indtægt (skatteunddragelse) og bedrageri med stjålne kreditkortoplysninger.

Metoder

- **Handel med gevinster**

Præmiekvitteringer og gevinstkuponerne fra blandt andet landbaseret væddemål og lotteri, kan handles for mere end pålydende, således de kan bruges som dække for ophavet af kriminelle midler.

- **Online spil**

Hvidvasksekretariatet er bekendt med flere sager, hvor stjålne kreditkortoplysninger er blevet benyttet til at indsætte beløb på online spilkontoer, der efterfølgende udbetales som 'gevinster' og herved umiddelbart fremstå som legitim indtægt på spillerens bankkonto.

Risikovurdering

Det vurderes, at den største risiko for hvidvask i spilsektoren forekommer i forbindelse med landbaserede væddemål (dvs. væddemål, der indgås ved, at en spiller og en spiludbyder mødes fysisk). Det skyldes for det første, at der udstedes en kvittering ved gevinst, der kan bruges til at dække over de indskudte midlers oprindelige ophav. For det andet har spilleren mulighed for at placere sit kontante indskud og (i et vist omfang) hæve sin gevinst anonymt. For det tredje er det let at gennemføre landbaserede væddemål hos spilforhandlere i hele landet. Samtidig er udbydere af landbaserede væddemål ikke underretningspligtige, hvorfor opdagelsesrisikoen er mindre end for andre typer af spil.

For så vidt angår landbaserede kasinoer vurderes hvidvaskrisikoen at være lav. Det skyldes primært, at der *ikke* udstedes en kvittering for gevinster vundet på danske kasinoer. Det er heller ikke muligt at få gevinster overført til sin bankkonto. Samtidig er det ikke muligt at være anonym, da alle skal legitimere sig ved indgangen når de besøger et kasino. Endelig er kasinoer underretningspligtige, hvilket øger opdagelsesrisikoen ved forsøg på hvidvask. Det vurderes dog fortsat, at kasinospil er en populær aktivitet i visse kriminelle miljøer, hvorfor en del ulovlige midler formodes at blive brugt til spil på landbaserede kasinoer. Risikoen for hvidvask gennem onlinebaserede spillevirksomheder vurderes generelt at være lav. Det skyldes blandt andet, at det er vanskeligt at operere anonymt på en online spilkonto, da der er krav om login vha. en digital signatur som f.eks. NemID. Samtidig har de fleste

⁸ Kilde: Spillemyndigheden

online spiludbydere elektroniske overvågningssystemer, der skal afdække snyd og inaktivitet, hvilket øger opdagelsesrisikoen ved forsøg på hvidvask. Den manglende underretningspligt ved online væddemål vurderes isoleret set at hæve risikoen for hvidvask for denne del af onlinespiludbuddet.

Fast ejendom

Internationale erfaringer viser, at køb og leasing af fast ejendom er en af de mest benyttede metoder blandt organiserede kriminelle til at hvidvaske udbytte fra kriminalitet. I Danmark er der set flere eksempler på, at kriminelt udbytte investeres i fast ejendom.

Metoder

- **Manipulation af ejendommens værdi**

Kriminelle aktører kan i forbindelse med handel af fast ejendom værdisætte ejendommen under eller over markedsværdien for derved enten at anvende (kontant) udbytte til køb eller skabe en "legal" indkomst ved videresalg – f.eks. ved at køber og sælger aftaler en lavere ejendomsværdi, hvorefter køber videresælger ejendommen til markedsværdi (med gevinst).

Risikovurdering

Det er Hvidvasksekretariatets opfattelse, at hvidvask af kriminelt udbytte ved hjælp af køb af fast ejendom enten indenlands eller i udlandet er relativt udbredt i Danmark. Der er set en stigende tendens til, at køb af fast ejendom enten i Danmark eller i udlandet ses som en attraktiv investering af kriminelt udbytte. Særligt er køb af ejendomme i udlandet populært, f.eks. i lande som Thailand, Spanien og Tyrkiet, men også ejerskab af udlejningsejendomme er i nogen grad udbredt, bl.a. fordi investeringen kan indbringe et løbende legalt afkast. Det kan være vanskeligt at fastslå om provenu fra ejendomssalg eller udlejning er et resultat af prisudvikling på ejendomsmarked eller ejendomsforbedring foretaget for kriminelle midler.

SØIKs Sporingsgruppe har i perioden 2007-2012 beslaglagt over 80 mio. DKK i friværdi i fast ejendom. Fast ejendom er dermed det aktiv, hvor Sporingsgruppen oftest beslaglægger kriminelt udbytte. For mange af de kriminelle aktører har motivet været at opnå eller bevare en kriminel og/eller luksuslivsstil. Ejerskab over fast ejendom giver et håndgribeligt og permanent aktiv og tjener yderligere som et langsigtet investeringsobjekt. Endvidere kan fast ejendom erhvervet ved kriminelt udbytte tjene som et middel til at opnå yderligere finansieringsmuligheder som f.eks. lån, kreditter mv., som vil kunne bidrage til sløre den kriminelle virksomhed.

Mindre fremtrædende risikoområder

Høj-værdi-varer

Der er ingen klar definition på, hvad der udgør høj-værdi-varer. Som udgangspunkt er der tale om varer af en tilstrækkelig høj værdi. Det kan f.eks. være ædelmetal (guld, sølv mv.), diamanter og andre værdifulde mineraler, biler, motorcykler, både, helikoptere, fly og andre transportmidler, maskiner (til f.eks. industri og landbrug), kunst og antikviteter, rejser og sportsklubber (sponsorater, playersponsorater, ejerskab mv.). Det er ikke ulovligt at købe varer af høj værdi, men det udgør hvidvask, hvis pengene stammer fra kriminalitet.

Metoder

- **Kontant køb af høj-værdi-varer**

Det er ulovligt at foretage en kontant handel for DKK 50.000 og derover eller tilsvarende værdi i udenlandsk valuta. Ved at omgå kontantforbuddet og købe høj-værdi-varer kontant med midler, der stammer fra kriminalitet, kan kriminelle aktører tilegne sig aktiver, der senere kan sælges, hvorved midlerne tilsyneladende fremstår som legitim indtægt fra salg af varer.

- **Investering af placeret udbytte**

Når først ulovlige midler er placeret i det finansielle system kan de investeres i aktiver, så de umiddelbart fremstår legitime. I Danmark er der set investeringer af kriminelt udbytte i transportmidler (biler, motorcykler), dyre ure, aktier og i mindre omfang i guld og ædelstene. Erfaringer fra udlandet viser, at områder som sport (fodbold og trav), kunst/antikviteter, guld/ædelstene og værdifulde mineraler ofte benyttes.

Risikovurdering

Højværdivarer tjener som et middel til at kanalisere kriminelt udbytte over i en anden form, så det kommer væk fra myndighedernes søgelys. Samtidig er højværdivarer attraktive for kriminelle aktører, da de kan give prestige og kan have en tiltrækningskraft hos især unge mennesker og kan derfor bidrage til at lokke flere til at begå kriminalitet.

Kontantforbudsreglen på DKK 50.000 har vist sig at være et effektivt middel til at dæmme op for organiseret hvidvask ved køb af varer af høj værdi, fordi det besværliggør placering af et kontant kriminelt udbytte.

Danske myndigheder har i de senere år haft stor opmærksomhed på, at det ikke skal kunne betale sig at begå kriminalitet. SKAT deltager aktivt i politiets aktioner mod organiserede kriminelle grupperinger, og der tages ofte udlæg i genstande af høj værdi, hvis der er gæld til det offentlige, eller hvis den mistænkte person ikke kan redegøre, hvor pengene stammer fra – f.eks. ved samtidig modtagelse af offentlige ydelser.

Service providers

Service providers er udbydere af tjenesteydelser til virksomheder. Det kan f.eks. være selskabsfabrikanter (opretter selskaber), kontorhoteller (stiller adresse plus post, telefon, mødefaciliteter mv. til rådighed) samt personer og/eller selskaber, der både er selskabsfabrikant og kontorhotel (stiller adresse samt administration, f.eks. bogføring, regnskabsudarbejdelse, ledelse mv. til rådighed). I Danmark er der cirka 200 service providers, hvoraf hovedparten er selskabsfabrikanter. Service providers kan udnyttes af kriminelle aktører til at oprette, huse og administrere selskaber, der benyttes til at afsende og modtage udbytte fra strafbare forhold.

Metoder

- **Videreførelse af kriminelt udbytte over landegrænser**

Et selskab oprettes og får adresse på et kontorhotel, hvorefter der føres store beløb fra udlandet, der f.eks. hidrører fra skatteunddragelse, gennem selskabets konto til tredjepart i udlandet for herved at sløre midlernes oprindelige ophav.

- **Oprettelse og administration af komplekse selskabskonstruktioner**

Service providers kan bistå med oprettelse og administration af selskaber i flere lande, som kan bruges til at unddrage skat og kanalisere kriminelt udbytte til udlandet.

Risikovurdering

En del af de tjenesteydelser, som service providers tilbyder (selskabsoprettelse, levering af hjemstedsadresse, receptionistarbejde, bogføring, regnskabsudarbejdelse, ledelse mv.) er attraktive for kriminelle aktører, der ønsker at sløre eller skjule tilknytning til et selskab. Det gælder navnlig hvis service provideren udviser manglende interesse for de fysiske personer bag de selskaber (de reelle ejere), der servicerer. For udenlandske kriminelle aktører, der ønsker at benytte danske selskaber til hvidvask, kan det være *særligt* attraktivt at benytte en dansk service provider, grundet manglende indsigt i de danske regler for selskabsoprettelse, regnskabsaflæggelse, oplysningspligt mv. Samtidig kan service providers have vanskeligt ved at opdage hvidvask, da de ikke altid har indsigt i de finansielle transaktioner og aktiviteter, der foretages af deres kunder.

Service providers kan navnlig misbruges af kriminelle aktører efter det kriminelle udbytte er introduceret i det finansielle system, og midlerne skal kanaliseres gennem et eller flere selskaber (sløringsfasen). På den baggrund vurderes det, at kræve en vis viden og ekspertise at udnytte en service provider til hvidvaskaktiviteter.

Elektroniske betalingstjenester og virtuelle valutaer

Elektroniske betalingstjenester og virtuelle valutaer bliver i stigende grad en del af den globaliserede økonomi. Deres dynamiske karakter og den hastige teknologiske udvikling giver kriminelle mulighed for at udnytte disse systemer til hvidvaskformål.

Metoder

- **Sløring af kriminelt udbytte**

Kriminelle aktører kan udnytte virtuelle valutaer til at kanalisere udbytte fra onlinekriminalitet (f.eks. netbankindbrud og kreditkortsvindel) til anonyme elektroniske konti, hvorfra pengene tages ud ved hjælp af en såkaldt "exchanger", der tilbyder omveksling af virtuel valuta til reel valuta.

- **Udnyttelse af begrænset kundekontakt**

Den begrænsede kundekontakt, der kendetegner mange elektroniske betalingstjenester, kan udnyttes til f.eks. at oprette konti, der bruges til at drive uregistreret virksomhed eller deponere salgsindtægter, som unddrages moms.

Risikovurdering

Muligheden for at deponere og hæve beløb anonymt og gennemføre transaktioner hurtigt og ubemærket hvor som helst i verden gør elektroniske betalingstjenester og virtuelle valutaer særdeles attraktive for kriminelle aktører, der ønsker at hvidvaske udbytte eller købe ulovlige varer og services. Ikke mindst kriminelle aktører, der forøver forskellige former for onlinekriminalitet, kan udnytte elektroniske betalingstjenester og virtuelle valutaer til at sløre pengesporet inden de ulovlige midler tages ud af det finansielle system.

Hvidvasksekretariatet modtager stadigvæk flere underretninger om misbrug af elektroniske betalingstjenester og virtuelle valutaer til hvidvask. Samtidig er antallet af anmeldelser om databedrageri tiltagende, og da elektroniske betalingstjenester og virtuelle valutaer typisk udnyttes i forbindelse med onlinekriminalitet, vurderes omfanget af hvidvask på dette område at være i vækst.

Advokater og revisorer

Den danske advokatbranche beskæftiger omkring 4.700 advokater fordelt på cirka 1.800 advokatvirksomheder⁹. Branchen for revision og bogføring består af knap 4.300 firmaer med over 14.000 fuldtidsansatte¹⁰. Advokater og revisorer kan både udnyttes uforvarende til at understøtte hvidvaskaktiviteter, men kan i visse tilfælde også have faktisk kendskab til og tage aktiv del i kriminel virksomhed.

Metoder

- **Brug af professionelle tjenesteydelser til at give kriminelle aktiviteter legitimt skær**

Ved at benytte de ydelser, som advokater og revisorer kan tilbyde, kan kriminelle aktører give deres aktiviteter et legitimt skær. Det kan f.eks. være ved at anvende revisorbistand til oprettelse og registrering af selskaber undertiden ved brug af forfalskede dokumenter, ved at få revisorpåtegning på et tvivlsomt årsregnskab eller ved at benytte et advokatudfærdiget gældsbrief til at dække over fiktive lån.

- **Oprettelse og administration af komplekse selskabskonstruktioner**

Professionelle aktører kan bistå med oprettelse og administration af selskaber i flere lande som kan bruges til at unddrage skat og kanalisere kriminelt udbytte til udlandet.

- **Misbrug af klient- eller virksomhedskonto**

Ved at kanalisere udbytte fra strafbare forhold gennem en klient- eller virksomhedskonto kan ulovlige midler få et dække af at være udbetalinger fra en respektabel aktør.

Risikovurdering

Hvidvasksekretariatet har ingen indikationer, der peger i retning af, at danske advokater eller revisorer ofte skulle blive udnyttet *uforvarende* til at understøtte hvidvaskaktiviteter. For så vidt angår advokater og revisorer, der understøtter, vejleder og tager aktiv del i kriminalitet, vurderes omfanget med en vis usikkerhed til at være lavt. På trods af et begrænset omfang har det betydelige konsekvenser, når advokater og revisorer vejleder og bistår kriminelle netværk med at opsætte strukturer og barrierer, der gør det vanskeligt at opdage og forfølge navnlig den økonomiske del af organiseret kriminalitet. Det medfører potentielt: konkurrenceforvridning (grundet større risikovillighed og lavere prissætning hos de involverede selskaber), øget sammenblanding af legal og illegal virksomhed og en generel lavere risiko ved at deltage i organiseret kriminalitet. Det er derfor væsentligt, at advokat- og revisorbranchen, som generelt indgiver ganske få underretninger, fortsat har fokus på deres hvidvaskforpligtelser.

⁹ Kilde: Danske advokater – fakta om advokatbranchen

¹⁰ Kilde: Danmarks Statistik: GF2

Livsforsikringselskaber og pensionskasser

Der er 36 livsforsikrings- og pensionselskaber i Danmark (oktober 2013). Livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser er omfattet af hvidvaskloven, og disse selskaber skal derfor overholde lovens krav om kundelegitimation, opmærksomhedspligt, overvågning af kundetransaktioner, undersøgelses-, noterings- og indberetningspligt, opbevaringspligt m.v.

Metoder

- **Ekstraordinære indbetalinger til pensionsordningen udbetales før tid**

Internationalt er der set eksempler på, at livsforsikringselskaber er blevet udnyttet til hvidvask. Det sker blandt andet ved, at kriminelle midler anvendes til at foretage ekstraordinære indbetalinger til pensionsordningen, som herefter udbetales før tid, således at midlerne fremstår som tilsyneladende legitime udbetalinger fra livsforsikringselskabet.

Risikovurdering

Hvidvasksekretariatet er ikke bekendt med tilfælde, hvor livsforsikringselskaber og pensionskasser er blevet udnyttet til hvidvaskaktiviteter i Danmark. Attraktiviteten for kriminelle aktører ved at benytte livsforsikrings- og pensionsordninger til hvidvask i Danmark nedsættes betragteligt af det forhold, at udbetalinger *ikke* kan undrages beskatning - da det altid er pensionselskabet - og aldrig den skattepligtige kunde selv - som administrerer og eksekverer skattelovgivningen på kundens vegne. Samtidig udløser udbetalinger før tid en beskatning på 60 % af det udbetalte beløb. Dernæst er alle forsikringstagerere identificeret via cpr-nummer, hvilket begrænser muligheden for at agere anonymt, alle indbetalinger til danske livsforsikrings- og pensionsordninger sker endvidere fra konti i anerkendte pengeinstitutter og indberettes til skattemyndighederne mindst en gang årligt og op imod ni ud af 10 ordninger administreres af forsikringstagerens arbejdsgiver, der blandt andet fastsætter størrelsen af pensionsbidraget, og ikke af forsikringstageren selv. På den baggrund vurderes risikoen for hvidvask ved brug af livsforsikringselskaber og pensionskasser som lav¹¹.

¹¹ For en nærmere gennemgang af de enkelte risikoelementer henvises til rapporten "Livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser - Analyse af risiko for hvidvask og finansiering af terrorisme" (2014), som er udarbejdet af Finanstilsynet i samarbejde med brancheorganisationen Forsikring & Pension og Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet.

Modforanstaltninger

Den identificerede risiko for hvidvask af udbytte fra strafbare forhold kræver adækvate modforanstaltninger for at imødegå de trusler en illegitim økonomi kan påføre det danske og internationale samfund. Hvidvasksekretariatet vil fremhæve fire relevante og påkrævede modforanstaltninger:

- Indsamling og videreformidling af finansielle efterretninger for at identificere sårbarheder i de forebyggende foranstaltninger mod hvidvask samt kunne forstå eksisterende og nye hvidvask metoder
- Håndhævelse af hvidvasklovgivningen for at identificere og begrænse risikoen for hvidvask
- Et veludviklet tværsektorielt samarbejde om at forebygge og efterforske hvidvask aktiviteter
- Samarbejde med den private sektor for at styrke effekten af de forebyggende foranstaltninger mod hvidvask

Hvidvasksekretariatet spiller en central rolle i disse modforanstaltninger som Danmarks finansielle efterretningsenhed. Hvidvasksekretariatet modtager i medfør af hvidvaskloven underretning om mistænkelige transaktioner foretaget i udvalgte dele af den private sektor og analyserer samt videreformidler disse finansielle efterretninger til myndigheder i Danmark og finansielle efterretningsenheder i udlandet. Dette samarbejde og udveksling af finansielle efterretninger styrker den forebyggende indsats mod hvidvask af udbytte fra strafbare forhold og understøtter det operationelle arbejde for politi og anklagemyndighed i bekæmpelse af profitmotiveret kriminalitet i mange lande.

Det er en central opgave for politiet og anklagemyndigheden i Danmark at bekæmpe den tunge og grænseoverskridende kriminalitet, som kan være ødelæggende for udviklingen og retsfølelsen i samfundet. Det følger af den overordnede strategi for politi og anklagemyndighed for 2011-2015, at denne opgave bl.a. skal løses ved at arbejde analysebaseret sammen med andre myndigheder og internationale samarbejdspartnere. Hvidvasksekretariatets modtagelse og videreformidling af finansielle efterretninger skal således medvirke til at udvikle en helhedsorienteret bekæmpelse og forebyggelse af kriminalitet, som skal opfange de vigtigste signaler og udviklinger i samfundet, reagere konsekvent på dem og inddrage samfundets øvrige ressourcer for at skabe helhedsorienterede løsninger.

En effektiv implementering af hvidvasklovgivningen i den private sektor er både nødvendig for at forhindre de kriminelles misbrug af sektoren til hvidvask, men også for at understøtte Hvidvasksekretariatets modtagelse af finansielle efterretninger om de mistænkelige aktiviteter, som ikke kan holdes ude af sektoren på trods af de forebyggende foranstaltninger. Finanstilsynet, Erhvervsstyrelsen, Spillemyndigheden og Advokatsamfundet overvåger den private sektors arbejde med

opgaverne i hvidvasklovgivningen, og disse myndigheder spiller derfor ved deres tilsynsvirksomhed en central rolle i håndhævelsen af hvidvasklovgivningen.

Myndighederne på hvidvaskområdet samarbejder i Dansk HvidvaskForum for at kunne identificere og begrænse risikoen for hvidvask samt forstå eksisterende og nye hvidvaskmetoder. Dette er med til at understøtte en effektiv håndhævelse af hvidvasklovgivningen, men det er samtidig afgørende vigtigt, at denne viden formidles til den private sektor. Dette sker bl.a. igennem myndighedernes vejledninger og trusselsvurderinger, deltagelse i møder med branchespecifikke interesseorganisationer og i jævnlige møder med erhvervsvirksomheder, som dagligt arbejder med forebyggende foranstaltninger mod hvidvask.

Appendiks A. Risikovurderingsmodel

RISIKOFAKTOR		Lav risiko	Middel risiko	Høj risiko
Trussel	OMFANG	<p>Få med evner og kapacitet</p> <p><i>Hvidvaskmuligheden benyttes så vidt vides ikke, eller kun af en lille kreds i kriminelle miljøer</i></p>	<p>Nogle med evner og kapacitet (eller ukendt)</p> <p><i>Hvidvaskmuligheden benyttes så vidt vides af et moderat antal personer i kriminelle miljøer</i></p>	<p>Mange med evner og kapacitet</p> <p><i>Hvidvaskmuligheden benyttes så vidt vides af mange dele af de kriminelle miljøer</i></p>
	UDVIKLING	<p>Mindre end tidligere</p> <p><i>Hvidvaskmuligheden benyttes så vidt vides mindre end tidligere</i></p>	<p>Status quo (eller ukendt)</p> <p><i>Hvidvaskmuligheden benyttes så vidt vides i samme omfang som tidligere</i></p>	<p>Mere end tidligere</p> <p><i>Hvidvaskmuligheden benyttes så vidt vides mere end tidligere</i></p>
Sårbarhed	ANVENDELIGHED	<p>Svært</p> <p><i>Svært tilgængeligt, forbundet med betydelige omkostninger, kræver betydelig planlægning, viden og/eller teknisk ekspertise at udnytte.</i></p>	<p>Moderat</p> <p><i>Forholdsvis tilgængeligt, forbundet med begrænsede omkostninger, kræver moderat planlægning, viden og/eller teknisk ekspertise at udnytte.</i></p>	<p>Nemt</p> <p><i>Let tilgængeligt, forbundet med lave omkostninger, kræver mindre eller ingen planlægning, viden og/eller teknisk ekspertise at udnytte.</i></p>
	MODFOR-ANSTALTNINGER	<p>Signifikante</p> <p><i>Der er adækvate kontrolinstanser, og det er sandsynligt, at det opdages, hvis der forekommer forsøg på hvidvask.</i></p>	<p>Begrænsede</p> <p><i>Der er begrænsede kontrolinstanser, og det er mindre sandsynligt, at det opdages, hvis der forekommer forsøg på hvidvask.</i></p>	<p>Manglende</p> <p><i>Opdagelse er svær, der er svage/ingen kontrolinstanser, og der er få indikatorer på mistænkelig transaktionsadfærd.</i></p>
Konsekvens	ØKONOMISK TAB	<p>Lavt tab</p> <p><i>Det beløb, der anslås hvidvasket er lavt. De hvidvaskede penge bliver i Danmark.</i></p>	<p>Moderat tab</p> <p><i>Det beløb, der anslås hvidvasket er moderat. Dele af de hvidvaskede penge overføres til udlandet.</i></p>	<p>Store tab</p> <p><i>Det beløb, der anslås hvidvasket er moderat eller stort. Hovedparten af de hvidvaskede penge overføres til udlandet.</i></p>
	KONSEKVENNS FOR SAMFUNDET	<p>Lille eller ingen betydning</p> <p><i>Ingen personer uden for kriminelle kredse påvirkes, lider overlast eller tab.</i></p>	<p>Moderat betydning</p> <p><i>Flere personer uden for kriminelle kredse, påvirkes, lider overlast eller tab.</i></p>	<p>Stor betydning</p> <p><i>Mange personer uden for kriminelle kredse lider overlast eller tab.</i></p>